Вечерњи лист: Интервју са првим замјеником високог представника Родериком Муром

Разговарао: Зоран Крешић

Канцеларија високог међународног представника мјесецима се повукла у сјену пропуштајући да реагујечак и на ‘тежа кршења Дејтонског споразума’ ако се узму у обзир критеријуми некадашњих казни овдашњег политичког светог писма. То је дио стратегије које се држи и замјеник високог представника амерички дипломат Родерик Мур који је ипак након опаске да сам седмицу дана раније снимио интервју на исти уређај са Милорадом Додиком, уз осмијех, поручио да припазим да се не помијешају ове двије снимке.

Вечерњи лист: Зашто је OHR једно дуже вријеме, рекао бих, у стању хибернације?

Родерик Мур: Доста нас људи заиста пита штаје с OHR-ом, постоји јако пуно изазова с којима се суочава ова земља. Зашто се OHR не оглашава? Разумијем размишљање тих људи, с обзиром на улогу коју је OHR имао дуги низ година. Али, ми то радимо намјерно и с циљем. А циљ је да се схвати како OHR не намјерава да овдје останезаувијек. Желимо да домаћи политичари, домаћи актери преузму одговорност за доношење одлука. То је стратешко опредјељење међународне заједнице у којој OHR игра кључну улогу да направимо корак назад. Ова земља жели да се приближи у ЕУ и NATO-у. Ово је 21. вијеки ово

је Европа. Крајње је вријеме да домаћи актери преузму ствари у своје руке.

Вечерњи лист: Значи ли то да се OHR сада устручава или више нема снаге да предузмепотребне потезе?

Родерик Мур: То не значи да ми немамо могућности. Напротив. Али, сада преферирамо да домаћи политичари буду ти који раде свој посао. Посебно настојимо да се у овом предизборном времену држимопо страни. Сматрамо да није примјерено да међународни представници на било који начин утичу на кампању.

Вечерњи лист: Јесу ли домаћи политичари сада кадри сами водити државу, с обзиром на један 'зависнички' однос који је постојао дуги низ година?

Родерик Мур: Поставимо то на овај начин. Ова земља жели да будедио Европске уније и NATO-а. Незамисливо је да ова земља буде примљена у ове асоцијације ако није у стању да сама доноси тешке одлуке. То су јасне обавезе и вриједности које дијеле земље чланице. Једини начин да то тестирамо јесте управо да се међународна управа макне у страну како би институције радиле свој посао.

Вечерњи лист: Како гледате на кампању за коју поједини аналитичари кажу да је неинвентивна и да практично нема разлике између локалних и општих избора?

Родерик Мур: Општи је утисак, иако се ради о општинским изборима, да не доминирају локалне теме. У земљама у којима сам био, укључујући САД, доминирају питања инфраструктуре, локалног превоза, пореза. У БиХ су теме о којима се говори далеко од подручја локалних, а пуно више о уређењу земље. Али, ја сам чуо доста политичара који кажу да су ови избори својеврсно одмјеравање снага и да би могли да послужеза реконструкцију власти на другим нивоима! Могуће да је тако, али они се такмичеза гласове бирача о локалним питањима. Да сам ја бирач, занимало би ме ко ће осигурати запошљавање у локалним службама, да ће смеће бити очишћено…

Вечерњи лист: Када знате све то, да сте грађанин БиХ, да ли бисте изашли на ове изборе?

Родерик Мур: Немам право гласа овдје, али сматрам се одговорним грађанином у својој земљи и мислим да треба изаћи на сваке изборе,па чак и онда када ми се ниједан од кандидата не допада.

Вечерњи лист: Били сте у Уставном суду БиХ, а раније се тврдило да се OHR на извјестан начин мијеша у одлучивање овог суда. О чему сте разговарали?

Родерик Мур: Управо се супротно догађа. Уставни суд БиХ је највиши суд у земљи и оног тренутка када OHR оде, тај суд ће бити једина институција која ће моћи да тумачи Устав који је саставни дио мировног споразума. Наш је циљ ојачати, а не подривати утицај овог суда. У Уставном суду сам се сусрео с госпођом Валеријом Галић којој сам изразио поштовање за улогу Суда. Посебно сам желио да разговарамо Мостару јер је Суд прије скоро двије године донио одлуку и хтио сам да се упознамда ли разумијемо довољно добро ту одлуку. Такођесам разговарао о питању државне имовине јер је та пресуда директноповезана с пет циљева и два услова који воде гашењу OHR-а, као и питање Брчко Дистрикта.

Вечерњи лист: Како гледате на чињеницу да је пресуда пореметила договор политичара,те да ће успорити испуњавање услова за затварање OHR-а?

Родерик Мур: Најважније је да суд доноси одлуке без политичког утицаја, и то се догодило у овом случају. Хоће ли то закомпликовати договор, за мене је неважно. Суд је дао јасне смјернице о природи државне имовине, ко је власник и у којем смјеру треба да се догоди договор.

Вечерњи лист: Говорили сте малопријe о жељи у БиХ за уласком у ЕУ и NATO. Како гледате у том смислу на одлучност политичара у погледу Мапе пута с ЕУ?

Родерик Мур: Европска унија ће врло брзо изаћи саизвјештајем о напретку. Много је људи у међународној заједници, али и из БиХ који су разочарани што рок око којег су се усагласили политичари, нико то није наметнуо, досад није испоштован. То је прије свега ствар администрације ЕУ-а у БиХ и ми ћемо чинити све што је потребно како бисмо им помогли да ову земљу погурамо према ЕУ.

Вечерњи лист: Како гледате на покушаје да се спроведе пресуда Сејдић-Финци, понајприје на приједлог који су истакли СДП и ХДЗ?

Родерик Мур: Међународна заједница и у овом случају жели да се домаће стране договоре. То ће захтијевати доношење амандмана на Устав БиХ и јако их је тешко усвојити ако не постоји широки консензус конститутивних народа, као и странака које су заступљене у Парламентарној скупштини. Неће бити једноставно када се пуно приједлога стави на сто. Али, ако лидери ове земље заиста желе да земљу поведупрема ЕУ и NATO-у, онда то треба да утичеи на доношење одлука. То је добар тест да политички лидери покажу колико су флексибилни да постижу компромис.

Вечерњи лист: Америчка администрација најавила је да ће се сљедеће године покренути расправа око унутрашњег редизајна Федерације БиХ. Чиме би тај процес требао резултирати?

Родерик Мур: Ово ћу коментирати као званичник OHR-a, а не америчке амбасаде. Изненадио сам се бројемшпекулација које су се појавиле везано уз ову иницијативу. За мене је сасвимлогично да се тако нешто покренуло од америчке администрације, али и неких других администрација. У томе нема ништа лоше, и једини је циљ да Федерација функционишебоље. Људи широм земље су ми говорили да је превише влада, прескупе администрације. Сигуран сам да нема других мотива осим да се власти учине ефикаснијим, а владе пруже боље услуге грађанима.

Вечерњи лист: Различита су очекивања чиме треба да резултира

реконструкција Федерације БиХ будући да Хрвати очекују да изједначе своја права саБошњацима, а бошњачке странке очекују да се створи снажнија, централизованија власт. Како на то гледате?

Родерик Мур: То неће никога изненадити и биће саставни дио јавне расправе. Све те идеје треба даиспливајуи о њима треба да серазговара. Хрвати, Бошњаци, Срби, грађани,сви они имају легитимно право да изнесусвоја стајалишта. Хрвати сматрају да у овој земљи не могу да остваресвоја права у одговарајућој мјери. Мислим да те забринутости треба даузмемо озбиљно у разматрање и тражимоначин да се тиме позабавимо институционално и на друге начине. Можда би се то питање могло дотаћи и кроз неке друге ствари. Споменули сте пресуду Сејдић-Финци.

Вечерњи лист: То је сасвимлегитимно питање које треба да се расправи. Недавно сам чуо да је то рекао Ваш, наводни, шеф, господин Валентин Инцко…

Родерик Мур: То јесте мој шеф…

Вечерњи лист: Наиме, Инцко је изнио критике на то што се пуно времена троши на реконструкцију власти. Како гледате на тај процес, који личи на једнубракоразводнупарницу?

Родерик Мур: Свиђа ми се начин на који сте описали тренутну ситуацију. Желим да истакнем, а што се понекадкриво схвата, OHR заиста не брине пуно ко је дио владајуће коалиције, било да се ради о жупанији, ентитету или држави ако они поштују Дејтонски мировни споразум и желе да спроводереформе како би земља кренула напријед. И ми у томе немамо фаворите иако постоје тенденције да се међународну заједницу увуче у локалне политичке процесе, што сматрам штетним. Очекујем да се то питање што прије ријеши како би земља кренула у истом смјеру у којем иде Хрватска, Црна Гора. На жалост, оно што се сада догађа је одвраћање од важних питања. О томе ће високи представник извијестити и у редовном извјештајуСавјету

безбједности током новембра.

Вечерњи лист: Мислите ли да је OHR погријешио када је интервенисао око успостављања власти у Федерацији?

Родерик Мур: Не мислим да је тако. Нисмо тражили ову улогу прошле године. Интервенисали смо уз подршку Савјета за имплементацију мира будући да домаће власти нису биле у стању да разријешеврло озбиљна питања.

Вечерњи лист: Али и државна власт је била у сличној позицији, алитамо нисте интервенисали?

Родерик Мур: То је био резултат договора с представницима у међународној заједници. У прољеће прошле године имали смо врло збркану ситуацију од финансирања Федерације, два низа званичника који су за себе тврдили да представљају власт. Догађало се кршење Устава с неизбором делегата у Дом народа. То је била врло хаотична ситуација и све је указивало да ће на крају марта стање бити још горе. Предузели смо напоре како бисмо посредовали. Међународна заједница једногласно је подржала приједлог који је представила ова канцеларија за успостављање федералне власти, али на жалост био је одбачен од два ХДЗ-а. У случају БиХ нисте имали такву ситуацију са стварима које су чекале иако је на жалост довело до тога да земља заостаје.

Вечерњи лист: Не морате се сложити са мном, али имам утисакда је наметање власти довело до највеће кризе од потписивања Дејтонског споразума, почевши од потпуне блокаде и некомуникације Савјета министара, власти у Федерацији, кантонима, општинама…, тотални хаос! Предсједавајући Савјета министара господин Вјекослав Беванда и сада тврди да је власт у Федерацији БиХ нелегална.

Родерик Мур: То није морало бити тако. Политичари су одлучили да одговорена тај начин. Не постоји ништа незаконито или нелегитимно око успостављене власти у Федерацији БиХ.

Вечерњи лист: Господине Мур, пет није трећина од 17 хрватских делегата у Дому народа за избор власти и та обавеза пише у Уставу Федерације?!

Родерик Мур: Ако је то случај, радије него да ја и ви не расправљамо о тој теми да ли је нешто законито или није, зашто политичари нису сачекали одлуку Уставног суда о том питању.

Вечерњи лист: Али то је њихова одлука?!

Родерик Мур: Желимо да институције ове земље раде свој посао. Када је високи представник донио одлуку прошле године, рекао је да одлука чека на став Уставног суда. Били смо разочарани што су госпођа Кришто и господин Беванда повукли своје захтјеве за преиспитивање ове одлуке.

Вечерњи лист: Како гледате на рад актуелног Савјета министара којитакође има проблеме због реконструкције власти?

Родерик Мур: Након вишемјесечног застоја сви смо били охрабрени успостављањем Савјета министара и у кратком року договорили су принципекако спроводити реформе, донијели су врло значајне законе, буџет. Нажалост, то је кратко потрајало.

Вечерњи лист: Господин Додик недавно је за Вечерњи лист изнио своје гледиште о БиХ као савезу три републике -Босне, Републике Српске и Херцег Босне. Да ли јето реално?

Родерик Мур: Нисам прочитао цијели интервју, али значајан дио јесам, укључујући и дио у којем је господин Додик изразио ‘гађење’ према овој земљи. Ми не желимо да будемо увучени у изборну кампању.

Али, желио бих да кажемда запаљива реторика којој смо свједоци посљедњих седмица, а вјерујем да ће се још погоршати, није од помоћи. У многим случајевима чини ми се да се људи играју ватром. А када то радите,често се и опечете. Не намјеравамо се ни на какав начин укључивати у ово током кампање иако очекујем да ће високи представник жељети да ово питање врло озбиљно

размотри с другим члановима међународне заједнице након окончања избора.

Вечерњи лист: Молим вас да објасните, може ли се очекивати да се OHR пробуди и уведе одређене санкције?

Родерик Мур: Нисам то рекао, али сматрам да је то врло важно питање. Једнаод кључних ствари Дејтонског споразума је територијални интегритет ове земље. Саставни је дио преамбуле Устава, првог параграфа. У Дејтонском споразуму не спомиње се било каква могућност промјене територијалног интегритета. Али, не желим да кажемда ја или високи представник пријетимо санкцијама, али мислим да је ова запаљива реторика привукла озбиљну пажњумеђународне заједнице. Сигуран сам да ће ова питања високи представник представити и пред Савјетом безбједности УН-а.

Вечерњи лист: Хрватски политичари у БиХ су након сусрета сапредставницима ЕУ-а истакли да ће у случају неприхватања захтјева за институционалном равноправностизатражити успостављањеизборне, а затим и хрватске федералне јединице у БиХ. Како гледате на те захтјеве?

Родерик Мур: Не мислимо да би тако нешто било од помоћи. Напротив, сматрамо да би то било контрапродуктивно. Вјерујем да један од проблема сакојима се суочава ова земља произлази из чињенице да је већ превише подјела. Цртање нових граница довело би до додатних подјела. Овој земљи треба већа интеграција,друштвено, политички, економски.

Вечерњи лист: Сами сте рекли да Хрвати осјећају фрустрације због положаја у земљи. Како онда ријешити њихов положај да их не би бројнији народи надгласавали?

Родерик Мур: Не знам. Не мислим да је то питање које међународна заједница треба да донесекао декрет. Али о томе треба отворити расправу. Једна од главних фрустрација Хрвата је испливала с успостављањем власти. Кључно је како успоставити праву мјеру између права народа, али и њихове

бројности.

Вечерњи лист: Када ће OHR затворити врата у БиХ?

Родерик Мур: OHR не би требало да останени дан дуже него што је потребно. Неуобичајено је, бићу први који то признајем, да институција попут OHR-а још увијек постоји.

Тужно је да још увијек постоји оваква институција у БиХ. То је показатељ да међународна заједница нема пуно повјерење како су институције ове земље способне да се суочес изазовима.

Вечерњи лист: Бојите ли се да никада не завршите посао?

Родерик Мур: То није могуће,јер би то значило да људи у БиХ нису у стању да остваreоно што су учинили Хрвати, Црногорци. Потрајаће неко вријеме, сигурно ће бити доста кривуља, али ова земља иде напријед. Циљ нам је до новембрапостићи договор о мостарском Статуту. Према нашој анкети, 90 посто Мостараца жели јединствену управу.

Вечерњи лист: Када ће бити избори у Мостару?

Родерик Мур: То зависи одвашихполитичара.

Вечерњи лист: Али OHR је наметнуо Статут 2004. године који је оспорио Уставни суд БиХ!

Родерик Мур: Поштујемо одлуку Уставног суда чак и ако је донесена везано уз одлуку високог представника. Уставни суд жели ствари довести у склад с Уставом БиХ.

Вечерњи лист: Неки су разумјели препоруке које сте упутили везано уз почетак разговора политичара око промјене Статута каозаговарање подјелеМостара. Да ли јето тако?

Родерик Мур: Напротив. Замисао је да Мостар буде јединствен град без обзира што то у различитим фазама упосљедњих 20 година није био. Прије неколико мјесеци спровели смо истраживање јавности, чије резултате никада нисмо објавили,

али могу вам рећи да је једно од питања било подупирете ли јединствену администрацију. Деведесет посто Мостараца потврдно је одговорило. Сада улазимо у процес разговора како бисмо покушали дапомогнемоу договору.

Вечерњи лист: Мислите ли, ипак, да би Мостар требало да будеуређен као и сваки други граду БиХ, да немамо таквих изузетака?

Родерик Мур: Најбоље је рјешење које би било у складу с одлуком Уставног суда БиХ. И друго, било би важно постићи договор о изборном систему који би био поштен и који штити права различитих конститутивних народа.

Вечерњи лист: Поједини политичари тврде да ће сеизбори у Мостару одржатидо краја ове или најдаље почетком идуће године. Има ли истине у томе?

Родерик Мур: Надамо да ће се избори одржати што је прије могуће. Али постоје одређене препреке или послови који се морају направити да се организују избори за што треба најмање два, три мјесеца,чак и да сада имамо постигнут договор.

У разговору с политичким странкама истакли смо само да је циљ постићи договор до почетка новембра. Нисмо рекли да је то црвена линија, али,у принципу,то је наш циљ. Мислим да је то разуман рок за договор.